

DOF - Dansk Ornitologisk Forening

Ny forskning giver unik viden om lille kjo ve på langfart

Ny forskning i den lille kjo ves træk fra fuglenes arktiske ynglepladser til havet ud for Vest- og Sydafrika afslører, at kjo verne kan tilbagelægge 350 kilometer i døgnet. Fra Nordøstgrønland kan de kjo ver, der trækker længst, nå syd for Madagaskar i Det Indiske Ocean.

Den korte og hektiske arktiske sommer er forbi, og den elegante lille kjo ve haster bogstaveligt talt mod varme vande i syd. Trækket er målrettet og sker i et hurtigere tempo, end man hidtil har antaget. En lille kjo ve kan snildt tilbagelægge 350 kilometer i løbet af et døgn på første etape af sit træk mod syd, der indledes i august.

Det viser ny international forskning, der har dansk deltagelse fra Aarhus Universitet. Den ny viden om lille kjo ve tager afsæt på forskningsstationen Zackenberg i Nordøstgrønland, hvor der i sommeren 2010 blev fanget 9 individer af lille kjo ve, der alle fik sat dataloggere - også kaldet geolocatorer - på et af deres ben.

Nettet sættes op ved reden af lille kjo ve, Zackenberg, sommeren 2010. Bemærk reden midt i billedet. Foto: Niels Martin Schmidt.

Takket være dataloggerne, der i deres hukommelse kan lagre oplysninger om den mængde lys, som kjo verne befinder sig i gennem døgnet, kan forskerne med cirka 100 kilometers nøjagtighed regne sig frem til fuglens position. Hvis de altså får fingre i dataloggerne igen.

Kortlægningen af kjo vetrækket kan i sagens natur først trækkes ud af dataloggerne året efter, at de er sat på fuglene. Kjo verne skulle derfor fanges igen på ynglepladsen, hvorpå data fra de blot tre gram tunge loggere kunne tappes til en computer, så der kunne drages konklusioner ud af alle positionerne.

Her ses en datalogger på et af kjovens ben. Foto: Line Kyhn.

Heldigvis for forskerne er lille kjove i stil med for eksempel havterneen meget trofast over for sit hjemsted, så den vender tilbage til samme ynglelokalitet år efter år og kan derfor relativt let fanges igen.

På baggrund af de mange positioner, som dataloggerne gav forskerne, kunne et træk mønster tydeligere end nogensinde tidligere tegnes over lille kjoves færden fra august til juni.

Ud over en overraskende hastighed på den første del af trækket har vi fundet ud af, at der ligger et hot spot for havfugle i Nordatlanten, hvor lille kjove på sit efterårstræk opholder sig cirka tre uger og tager den med ro. Opholdet finder sted centralt i Nordatlanten øst for Newfoundland, hvor fødekilder tiltrækker store mængder af fugle som for eksempel sabinemåge og terner.

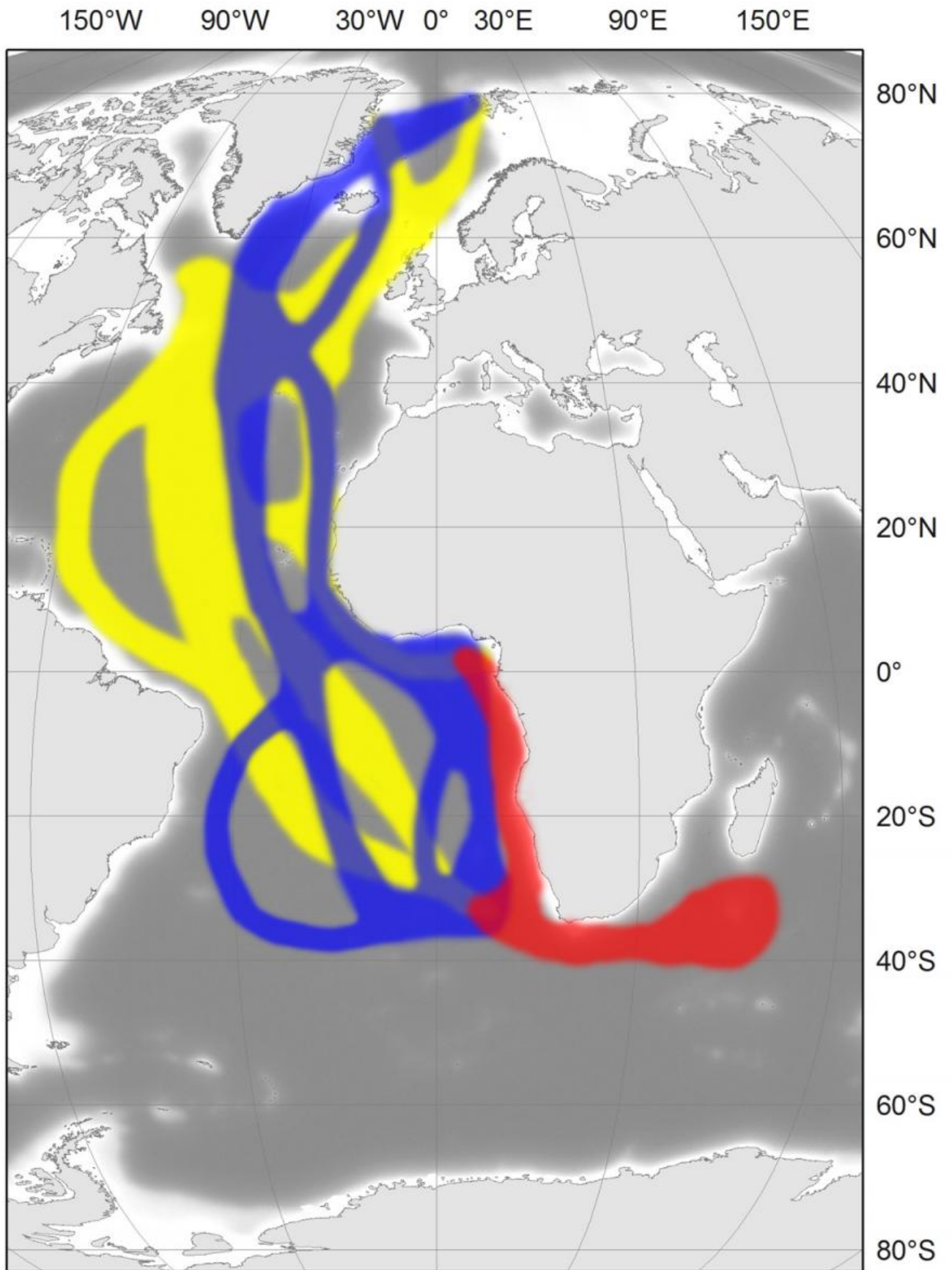
I kraft af dataloggerne har vi første gang nogensinde kunnet kortlægge hele trækruten fra Arktis til vinterkvartererne og tilbage igen det efterfølgende forår. Det er helt nyt, at vi på den måde får et hurtigt og præcist overblik i løbet af bare et års tid, siger seniorforsker Niels Martin Schmidt, Institut for Bioscience, Aarhus Universitet, som var med i felten til fangsten af de små kjover i Nordøstgrønland.

Ynglepar af lille kjo ve på ynglepladsen. Foto: Niels Martin Schmidt.

Dataloggerne afslørede, at lille kjo ve på turen fra Nordøstgrønland til Sydafrika og retur hvert år tilbagelægger rundt regnet 50.000 kilometer. Den følger stort set samme flyveruter som andre arktiske fugle som havterne og sabinemåge.

Vi kan se, at kjo verne efter deres første stop i Nordatlanten trækker målrettet langs vestkysten af Afrika til syd for kontinentet, hvor de tilbringer vinteren. Når trækket ud på foråret går mod nord igen, har kjo verne en tendens til en mere vestlig rute over en bredere front i Atlanterhavet, siger Niels Martin Schmidt.

Lille kjo ves trækruter mellem yngleområder og vinterkvarterer. Blå farve er efterårsruten, gul viser ruten om foråret, og rødt markerer vinterkvartererne.

Lille kjo ve er i cirka ni af årets måneder en havfugl, der som såkaldt kleptoparasit lever af at forfølge og stresser andre havfugle med den hensigt at stjæle deres føde. Kun i juni, juli og en del af august er kjo ven så at sige landligger på sine arktiske ynglepladser.

Lemminger er hovedføden for lille kjo ve, og da de små gnaveres bestande ofte veksler ekstremt meget fra år til år, og i visse områder helt er kollapsede, er der stor forskel på ynglesuccesen for kjo verne.

Den lille kjo ves yngleområder ligger i tundraer og på højfjelde i det meste af Arktis fra Nordøstgrønland over Svalbard, Rusland, Sibirien, Alaska og Canada. Den skandinaviske bestand af lille kjo ve skønnes at tælle cirka 10.000 – 12.000 ynglepar.

Lille kjo ve over Zackenberg, Nordøstgrønland. Foto: Niels Martin Schmidt.

September er den måned, hvor der ses flest små kjo ver i Danmark. Antallet afhænger uhyre meget af sommerens bestande af lemninger i kjo vernes yngleområder. Mange lemninger giver flere flyvefærdige unge kjo ver og dermed et kraftigere rykind i de danske farvande.

Også vejr mæssige fænomener kan afstedkomme variation i antallet af lille kjo ve set i Danmark. Lavtryk med kraftige vinde fra vest og nordvest lige på det tidspunkt, da kjo verne trækker mod syd, kan sende ekstraordinært mange individer ind i Nordsøen og tæt på Danmark.

I disse tilfælde kan forekomsten af lille kjo ve have invasionsagtig karakter.

 Dato:
04. 09. 2013

 Skrevet af:
Jan Skriver

 Fotos af:
Line Kyhn
Aarhus Universitet
Niels Martin Schmidt

 Emner:
VIDENSKAB

 Tags:
DATALOGGER, FUGLETRÆK, KJOVER, LILLE KJOVE

 Kilder

Læs mere om lille kjo ve